

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'.

Συνδρομή ἑτήσια: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἰκαστ. ἔτους καὶ εἰσὶν: ἑτήσια: — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

29 Μαρτίου 1887

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΡΡΙΚΟΥ ΑἸΝΕ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Τοιοῦτος ἀληθὴς ἄνθρωπος ὑπῆρξεν ὁ "Αἶνε ὡς ποιητής· ἀσφαλῶς δὲ δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῇ περὶ αὐτοῦ, ὅτι κατὰ τὰ αἰσθημάτων καὶ τὰς ιδέας του, κατὰ τὰ μίση καὶ τὰς ἀγάπας του, ἐν ὅλῃ τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος αὐτοῦ καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἀδυναμίᾳ τῆς καρδίας του, ὑπῆρξεν ἀναντιρρήτως ὁ ἀνθρωπώτατος τῶν νεωτέρων ποιητῶν. Ὁ χαρακτήρ του δὲ οὗτος εἶνε, κατ' ἐμὴν γνώμην, ἡ μόνη καὶ ἀληθινὴ κλεῖς ἡ ἀνοίγουσα τὰ ἄδυτα ἄλλως βάθη τοῦ ποιητικοῦ του ἐργαστηρίου, ἡ μόνη λέξις ἡ λύουσα τὸ ἀνίγημα τῶν φαινομένων ἀντιφάσεων καὶ ἀντιθέσεων τοῦ ποιητικοῦ του ταλάντου, αἵτινες τοσοῦτον πολλάκις παρήγαγον τοὺς κριτικούς εἰς ἄδικον αὐτοῦ ὑποτίμησιν καὶ ἀναίτιον καταδίκην.

Καταδίκην δὲ λέγων, δὲν ἐννοῶ βεβαίως τὴν εὐεξήγητον ἐκείνην ἀποδοκιμασίαν, ἣν ἐξήνεγκον κατ' αὐτοῦ οἱ συμπατριῶταί του λογοκρίται, δικαίαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχοντες ἀφορμὴν ὅσα ἐκεῖνος, ἐν συγγνωστῇ μᾶλλον ἢ δικαίᾳ παραφορᾷ, ἔγραψε κατὰ τῆς Γερμανίας. Περὶ ταύτης ἄκαιρος μὲν ἐνταῦθα θὰ ἦτο πᾶς λόγος, ἀναρμόδιος δὲ βεβαίως ὁ λέγων.

Ἐννοῶ μᾶλλον τὴν γενικὴν ἐκείνην ἀποδοκιμασίαν τῆς εἰρωνικῆς χροιάς ἣτις ἐπανθεῖ ἐπὶ τῶν πλείστων αὐτοῦ ποιημάτων, τῆς χλεύης ἣτις διαστέλλει σχεδὸν πανταχοῦ τὰ χεῖλη τοῦ ποιητοῦ, τῆς ὁμότητος οὕτως εἰπεῖν ἣτις χαρακτηρίζει τὴν ἔκφρασιν τῶν αἰσθημάτων του, καὶ τῆς ἀνεξηγήτου κατ' ἐπιφάνειαν ἀντιφάσεως ἣτις χωρίζει πολλαχοῦ τὰ ἰδιοτρόπως ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ συνδεομένα ἐναντιώτατα τῶν πραγμάτων, περιπάθειαν ἐξ ἐνὸς καὶ ἀδιαφορίαν ἐξ ἑτέρου, συγκίνησιν ἀληθὴ καὶ χλεύην σαρκάζουσαν, κατηφῇ μελαγχολίαν καὶ ἱλαρὰν φαιδρότητα, δάκρυα καὶ γέλωτα, σπασμὸν ὀδύνης καὶ μορφασμὸν ἐμπαιγμοῦ.

Πάντα ταῦτα κατηγορήθησαν τοῦ "Αἶνε, ὡς μέγιστα ποιητικὰ ἀμαρτήματα, ἱκανὰ κριθέντα

παρὰ πολλῶν ὅπως στερήσωσιν αὐτὸν καὶ αὐτοῦ τοῦ τίτλου τοῦ ποιητοῦ. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι πολλοὶ τῶν ἐπικριτῶν του εἶπον, λησμονηθέντες, ὅτι πλεῖστα τῶν ἁσμάτων αὐτοῦ εἶνε τὰ κάλλιστα ὧν ἔχει νὰ δείξῃ ὁ γερμανικὸς Παρνασσός, ἀλλ' εἶνε δυστυχῶς ἐπίσης ἀληθές, ὅτι προσέθηκαν ἄλλοι, ἐνθυμούμενοι τί εἶπον ἐκεῖνοι, ὅτι ὁ "Αἶνε ἔφθειρε τὴν γερμανικὴν ποίησιν, ὅτι τὴν σεμνότητα καὶ φαιδρότητα τῆς μετέβαλεν εἰς βωμολοχίαν καὶ μορφασμούς, ὅτι κ' ἐπ' αὐτῆς τῆς πατρίδος του ἐπέδρασεν ὀλεθρίως ἡ ποιητικὴ του παραγωγή, ἡ οὐδὲν περιέχουσα γενναῖον αἶσθημα οὐδὲ ιδέαν μεγάλην.

Διατί δὲ ταῦτα πάντα; Διότι ὁ "Αἶνε ὑπῆρξεν, ὡς προέλεγον, ὁ μᾶλλον ἄνθρωπος πάντων τῶν νεωτέρων ποιητῶν· οὐδέποτε διανοηθεὶς νὰ ὑποτάξῃ τὰ ἀκραφινῇ του αἰσθήματα εἰς τὰς ψευθεῖς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ συνθηματικὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας, οὐδέποτε περικόψας τὸ φρόνημά του ἐκ δυσωπίας ἢ φόβου, οὐδέποτε χαλινώσας τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ. Ἀφῆκε πάντοτε νὰ βέυσῃ τὸ δάκρυ του, ὅσας ἢ ἡσθάνετο τὸν ὀφθαλμόν του ὑγραίνόμενον ἐκ λύπης ἢ χαρᾶς· ἀφῆκε πάντοτε νὰ ἀνταίλῃ ἐπὶ τὰ χεῖλη του ὁ γέλως, οὐδὲ συνεστάλῃ νὰ καγχάσῃ πολλάκις πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὀδύνην, ὅσας τὸ φύσει φιλόγελων καὶ σατυρικὸν αὐτοῦ πνεῦμα συνελάμβανεν ἐπ' αὐτοφώρῳ κλαυθμηρίζουσαν ἀκαίρως ἢ ἀτόπως συγκινουμένην τὴν καρδίαν του. Δὲν ἐσπόγγισεν ὁμῶς καὶ τότε τὰ δάκρυά του, οὐδ' ἀπηρνῆθη τὴν συγκίνησιν αὐτοῦ, οὐδ' ἡσχύνθη διὰ τὴν πρὸ μικροῦ περιπάθειάν του. Τοιοῦτος δὲ εἶνε, εὐτυχῶς ἢ δυστυχῶς, ὁ ἀληθὴς ἄνθρωπος, ὁ ἀτελής μὲν ἴσως ἐξ ἐπόψεως ἀνωτέρας, τῆς τοῦ φιλοσοφικοῦ τοῦ δῆθεν προορισμοῦ, τέλειος ὁμῶς ἐν τῇ ἀτελείᾳ του, καὶ διὰ τοῦτο φίλτατος πάντοτε καὶ ἀρεστὸς εἰς τὰ πλήθη, τὰ πιστότερον ἐκπροσωποῦντα τὸν καθόλου ἄνθρωπον, ἀμεσώτερον δὲ διὰ τοῦτο καὶ εἰλικρινέστερον συμπάσχοντα καὶ συγχαίροντα εἰς τὰς χαρὰς αὐτοῦ καὶ τὰς λύπας. Τοιοῦτος δὲ εἶνε καὶ πρέπει νὰ εἶνε ὁ ἀληθὴς ἀνθρώπινος, ὁ καθυπὸ δημοτικὸς ποιητής, καὶ τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ αἰοιδὸς τῆς *Βίβλου τῶν ἁσμάτων*.

Ὁ χαρακτήρ οὗτος τῆς δημοτικῆς ποιήσεως,

ὄν ἐσχάτως μόλις ἐφάνησαν ἀναγνωρίζοντες εἰς τὸν "Αἶνε οἱ νεώτεροι κριτικοί, οἱ δικαιοτέρον καὶ ἀμεροληπτότερον διατεθειμένοι νὰ κρίνουν αὐτόν, μοὶ ἀπεκαλύφθη τὸ πρῶτον καὶ βαθυτάτην εὐθύς τότε μοὶ προὔξινεν ἐντύπωση, ὅτε πρὸ εἰκοσιπέντε ὄλων ἐτῶν, ἄωρος ἔτι νεανίας, ἐναυλον δὲ τηρῶν τὴν ἡχὴ πάσης τῆς συνθηματικῆς ῥωμαντικότητος τοῦ Lamartine καὶ τοῦ Hugo, ἀνεγίνωσκον τὸν Heine ἐν Βερολίῳ, τέρπων διὰ τῆς γνώσεως αὐτοῦ τὰς ἀπεράντους καὶ ἀτερπείς νύκτας βαρυτάτου γερμανικοῦ χειμῶνος, — χειμῶνος δέκα καὶ ὀκτὼ βαθμῶν ὑπὸ τὸ μηδέν. Μεσημβρινὸν φυτόν, ἀνάρπαστον ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων γενόμενον, καὶ μεταφυτευθὲν ἀπὸ θερμοῦ ἡλίου ἐν μέσῳ παγετῶν καὶ χιόνων καὶ ὁμίχλης, ἡσθάνομην αἴφνης, ἐνῷ ἀνεγίνωσκον, θαλπόμενα τὰ στήθη μου καὶ σφοδρότερον παλλομένην τὴν καρδίαν μου καὶ ἀνεπετρούμην τὴν διάνοιαν πρὸς τὰ πευκόφута βουνὰ τῆς κατρίδος καὶ τὸν γαλανόν της οὐρανόν, κ' ἐνόμιζον ὅτι ἤκουον ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς μου τὴν λαλιάν τῆς ἀθανάτου ἡμῶν δημοτικῆς μούσης φιλίως ἀνταποκρινομένην εἰς τὴν μουσάν τοῦ γερμανοῦ ποιητοῦ, καὶ ἀπεκοιμιζόμεν ἐν στιγμαῖς μαγευτικῆς ἐκστάσεως, ὑπὸ τὴν ἐναρμόνιον διωδίαν τῶν ἐτερογλώσσων δημοτικῶν ᾠσμάτων. Εἶνε δυνατόν, ἡρώτων ἐμαυτόν, νὰ ἔχωσι τοσοῦτον ὁμοίαν τὴν μορφήν τὴν γλῶσσαν, τοσοῦτον ὁμογενῆ τὴν ἀλήθειαν καὶ τῶν νοημάτων καὶ τὸ ἀνεπίπλαστον τοῦ αἰσθήματος, τοσοῦτον ἀπαράλλακτον τὴν ἐγκράτειαν τῆς ἐρμηνείας καὶ τὸ ἀπέριττον καὶ ἀφελές τῆς φράσεως, τοσοῦτον τέλος πάρισον τὸ ἐρῶν τῆς αἰδοῦς καὶ τῆς καρδίας τὸ σφρόιγος, τὴν παρρησίαν τοῦ πάθους καὶ τὴν ἰλαρότητα τῆς χαρᾶς, ποιητικὰ προϊόντα τοσοῦτον μακρὰν ἀλλήλων προσελθόντα εἰς φῶς; αὐτὰ μὲν ὑπὸ τὸν ἀνέφελον καὶ θάλλοντα ἥλιον τῆς μεσημβρίας, ἐκεῖνα δὲ ὑπὸ τὸν συννεφῆ οὐρανὸν τοῦ ὁμιχλώδους βορρᾶ; Πόθεν αὐτῶν ἡ συγγένεια, καὶ τίς αὐτῶν ὁ κρύφιος καὶ μυστηριώδης σύνδεσμος; Διατί τὸ ἀλλόθρου ἐκατέρου φῶνημα ἔχει τοσοῦτον ὁμοίαν τὴν κλαγγὴν καὶ τοσοῦτον ὁμοίως ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς ψυχῆς μου; Ἐκλείον τὰ βλέφαρά βεβαρημένα ἐκ τῆς ἀναγνώσεως, κ' ἐβλεπον τότε διὰ τῶν ὁμμάτων τῆς ψυχῆς, ὡς ἐν παραδόξῳ φαντασίῳ, παρερχομένης ἐνώπιόν μου, χειροπιαστὰς ὡς λέγει ὁ ἑλληνικὸς λαός, τὰς ἀθανάτους ποιητικὰς μορφὰς τῆς Μάρας μὲ τοὺς ἐρρηὰς της γυνούς, καὶ τῆς Μάρρας μὲ τὸν Γιαννάκη, τὴν Λεωῖά καὶ τὴν Λορελάβ, τὴν Εὐγεροῦλα καὶ τὴν Μαριῶ μὲ τὸ Γιάννη. Τὰ θαυμάσια δίστιχα τῆς ἑλληνικῆς δημοτικῆς ποιήσεως συνεπλέκοντο πρὸς τὰ μαγικὰ τετράστιχα τοῦ "Αἶνε, καὶ ἡ γοητευτικὴ αὐτῶν ἁρμονία μ' ἐνανούριζεν εἰς ὕπνον ἀγαλλί-

άσεως καὶ χαρᾶς, ἐνῷ ἡ καρδία μου ἔλυε τὸ αἰνιγμα τῆς παραδόξου ἐκείνης ὁμοιότητος. Ἡ ἀλήθεια τοῦ πάθους καὶ ἡ ἀφέλεια τοῦ αἰσθηματος, ἡ ἐγκράτεια τῆς φράσεως καὶ τὸ παντελῶς ἀνεπιτήδευτον τῆς μορφῆς, τὸ ἀπέριττον τοῦ στίχου καὶ ἡ φυσικὴ, ἀβίαστος μελωδία του, κύριοι καὶ ἀπαραίτητοι χαρακτῆρες πάσης δημοτικῆς, γνησίας καὶ ἀληθοῦς ποιήσεως, συναπετέλουν τὸν τύπον τῆς ποιητικῆς ἀτομικότητος τοῦ μεγάλου γερμανοῦ ποιητοῦ. Τὸν τύπον δὲ τοῦτον, ὅστις τοσοῦτον εἶχε γοητεύσει τὰς μονήρεις χειμερινὰς μου ὥρας ἐν Βερολίῳ, ἀπεφάσισα εὐθύς ἔκτοτε, ἅμα σχολῆς περισσεύσας, νὰ περιβάλλω ἑλληνικὴν ἐσθῆτα, πολιτογραφῶν οὕτως εἰπεῖν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ Παρνασοῦ τὴν γερμανικὴν μὲν τὸ φρόνημα ἀλλὰ γνησίως ἑλληνίδα τὴν ψυχὴν Μούσαν τοῦ ποιητοῦ τῆς *Aitarelas*.

Πολλὰ ἔκτοτε παρῆλθον ἔτη, περὶ πολλὰ δὲ καὶ ἀλλότρια μὲ ἀπασχόλησεν ἐν τῷ μεταξύ τοῦ βίου ἡ τύρβη· ἀλλ' ἡ προσφιλεῖς ἐκείνη ἐπιβολὴ παρέμενε πάντοτε ἀδιασάλευτος τῆς καρδίας μου σκοπός, καὶ μόλις ἐσχάτως τὸ παρελθὸν θέρος, — οὐδ' ἐγὼ γνωρίζω πῶς, — εὐμουςότερος ἴσως ἐπὶ τῶν ἐρήμων βράχων τῆς Φρεατύος γενόμενος — ἐπεχείρησα τὸ ἔργον, καὶ ἐπέρανα αὐτὸ ἐφ' ὅσον ἦτο δυνατόν καὶ σκόπιμον. Λέγω δυνατόν, διότι δὲν μὲ ἠπάτα ἡ πολυλαχοῦ παντελὴς ἀδυναμία τῆς δι' ἑλληνικῆς λαλιᾶς ἀποδόσεως νοημάτων ἀποκλειστικῶς γερμανικῶν, οὐδ' ἐπεχείρησα ἐπομένως νὰ μεταφράσω τὰ ἀμετάφραστα. Λέγω δὲ σκόπιμον, διότι δὲν ἐλησμόνουν τὴν ἀφετηρίαν μου, οὐδ' ἐνόουν νὰ παραιτηθῶ τῆς προθέσεως ἣν ἀρχῆθεν εἶχον, τοῦ νὰ καταστήσω δηλαδὴ ἀληθινὰ δημοτικὰ ἑλληνικὰ ποιήματα ὅσα τοιαῦτα τοῦ γερμανοῦ ποιητοῦ ἡδύναντο νὰ περιβληθῶσι τὸ ἔνδυμα τῆς δημώδους ἡμῶν ποιήσεως ἀκήρατα πάντως καὶ ἀλώβητα.

Ἐπέτυχον ἄρα γε τοῦ σκοποῦ; ἢ ἂν ἐσφάλην αὐτοῦ, ἐσφάλην τοσοῦτο μόνον ὅσον ἐπιεικῶς εἶνε ἐπιτετραμμένον εἰς μεταφραστὴν λυρικῶν ποιημάτων;

Περὶ τούτου θέλετε, κύριοι, κρίνει εὐθύς ἀμέσως, διότι καιρὸς εἶνε — λέγει βεβαίως δυσφοροῦσα ἡ ὑμετέρα ὑπομονή, — νὰ γνωρισθῇτε τέλος μετὰ τοῦ ποιητοῦ, ὃν ἐκλήθητε νὰ γνωρίσητε:

Ὁ ἄξων τοῦ ποιητικοῦ ταλάντου τοῦ "Αἶνε τοὺς δύο τούτους κυρίως εἶχε πόλους: τὸν ἔρωτα καὶ τὴν σάτυραν. Καὶ τὰ μὲν ἐρωτικά του ποιήματα, τὰ καὶ ἀσυγκρίτως πολυπληθέστερα, εἶνε τὰ γενικώτερον ἔχοντα τὸν χαρακτῆρα, ἐκ τῶν σατυρικῶν του δὲ καὶ τῶν παιγνιδῶν ἢ εἰρωνικῶν τὰ πλεῖστα ἀναφέρονται εἰς πρόσωπα

ἡ πράγματα στενωῶς συνδεδεμένα πρὸς τὰς βιω-
τικὰς περιστάσεις τοῦ ποιητοῦ ἢ πρὸς τὸν κα-
θόλου ἐθνικὸν γερμανικὸν βίον, καὶ διὰ τοῦτο
δυσπροσιτότερα εἰς ξένον ἀκροατὴν ἢ ἀνγκνῶ-
στην, μὴ διατελοῦντα οἰκειῶς πρὸς τε τὸν γερ-
μανικὸν βίον καὶ τὴν σύγχρονον τῆς χώρας
τοῦ ποιητοῦ ἱστορίαν· τοῦτο δ' ἔνεκα καὶ τὰ
πλεῖστα τῶν ποιημάτων ἅτινα θέλετε ἀκούσει
εἶναι ἐκ τῶν ἐρωτικῶν ἁσμάτων τοῦ "Αἶνε.

Ὁ ποιητὴς ἡμῶν, κύριοι, ἠγάπησε πολὺ,
ἀλλ' ἠγάπησεν ὡς ἄνθρωπος. Ἡ γυνὴ — ἡ κυ-
ριολεκτικώτερον καὶ ἀκριβέστερον — αἱ γυναῖκες
τοῦ "Αἶνε δὲν ἔχουσι τὸν νεφελώδη καὶ ἰδανι-
κὸν τύπον τῆς γυναικὸς τοῦ Lamartine, οὐδὲ
εἶναι ἀφύσικα καὶ ὑπεράνθρωπα κατασκευάσματα
ὡς ἡ γυνὴ τοῦ Hugo, ἢ δαίμονες ὡς αἱ γυναῖκες
τοῦ Byron ἢ ἄγγελοι ὡς αἱ γυναῖκες τῶν
ὠχρῶν ποιητῶν τῆς ῥομαντικῆς σχολῆς. Εἶναι
ἀπλῶς γυναῖκες, οὐδὲν πλεον οὐδὲν ἔλαττον.
Καὶ ὁ ἔρωσ τοῦ πρὸς αὐτάς εἶναι ἔρωσ ἀνθρώπι-
νος, ἔρωσ ἀληθινός, ἀγαπῶν τὴν ζωὴν, τὸ φῶς
καὶ τὴν χλόην, προτιμῶν ν' ἀπολαμβάνῃ μάλ-
λον καὶ νὰ γελάῃ ἢ νὰ κλαίῃ καὶ τήκεται, δα-
κρύων μὲν ἐνίοτε ἐπὶ τῇ ὀδύνῃ του ἀλλὰ μὴ
λησμονῶν ὅμως καὶ νὰ σπογγίσῃ ἐγκαίρως τὰ
δάκρυά του, στεναζῶν ἐνίοτε, ἀλλὰ μειδιῶν
μετὰ μικρὸν διὰ τοὺς στεναγμούς του, κατα-
ρώμενος πολλὰκις καὶ ἀπελπιζόμενος, ἀλλ' οὔτε
αὐτοκτονῶν οὔτε ἀπειλῶν ν' αὐτοκτονήσῃ.

Πῶς τὸν ἔρωτά του αὐτὸν ἔψαλεν ὁ "Αἶνε,
θέλουσι καταδείξει εἰς ἡμᾶς τὰ ἐπόμενα ποιή-
ματα :

(Ἀνεγνώσθησαν τὰ ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 13, 15,
16, 18, 19, 47, 49, 53 καὶ 67 ἐν τῇ δη-
μοσιευθείσῃ ἤδη συλλογῇ: *Ἑρρίκου "Αἶνε*
Τραγούδια φερόμενα ποιήματα).

Οὕτως ἠσθάνθη καὶ οὕτως ἔψαλε τὸν ἔρωτα
ὁ μέγας δημοτικὸς ποιητὴς τῆς Γερμανίας.

Ποῖαν δὲ καὶ πόσῃν ἔχουσι τὴν χάριν καὶ
τὸ ἀπροσποίητον μειδίαμα τὰ παιγνιώδη καὶ
εἰρωνικά αὐτοῦ ποιήματα, καταδεικνύουσιν οἱ
ἐξῆς ὀλίγοι στίχοι.

(Ἀνεγνώσθησαν τὰ ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 45,
55, 58, 69 καὶ 81 ποιήματα).

Ἀλλὰ τὸ ποίημα ἰδίως ἐκεῖνο τοῦ "Αἶνε, εἰς
ὃ κορυφῶνται πᾶσα ἡ ποιητικὴ του δύναμις καὶ
πᾶσα ἡ ἀληθινὴ καὶ ἀψιμυθιώτος περιπάθειά
του, τὸ ποίημα ἐκεῖνο, ὅπερ ἐπήγαγεν ἐκ τῶν
μυθῶν τῆς ποιητικῆς του καρδίας, ἄκρατον
μὲν ἔρωτος καὶ εἰρωνείας ἀμιγές, ἀλλὰ πλήρες
ὅμως στοργῆς καὶ ἀγάπης καὶ πίστεως, εἶναι ἡ
Λιτανεία, ἡ περιλάλητος ἐν Γερμανίᾳ *Proces-
sion nach Kevlaar*. Τὸ ποίημα τοῦτο ἐπεφύ-
λαξα ὡμὴν τελευταῖον, ἐπιθυμῶν νὰ παράσχῃ
μὲν εἰς ὑμᾶς ἐν τέλει τελείαν καὶ πλήρη δι' αὐ-
τοῦ τὴν εἰκόνα τοῦ ποιητοῦ, νὰ διαθέσω δὲ συ-

νάμα τὰς ὑμετέρας ψυχὰς συμπαθέστερον πρὸς
τὴν μνήμην του. Ἄν δὲ τυχὸν ὑγρανθῶσι τινῶν
ἐξ ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκ τῆς ἀκροάσεως τῶν
ὑφ' ὄλην αὐτῶν τὴν ἀπλότητα περιπαθεστάτων
στροφῶν τοῦ ποιήματος, ἃς πέσῃ τὸ συμπαθές
ὑμῶν δάκρυ ὡς ἐλέου καὶ μνήμης σπονδὴ ἐπὶ
τὸν ἄωρον τάφον τοῦ μεγάλου ποιητοῦ.

Η ΛΙΤΑΝΕΙΑ

Στέκετ' ἡ μάνα 'ς τὸ παράθυρο·
Κοίτεται 'ς τὸ κρεββάτι ὁ γυιός, 'ς τὸ πλάϊ.
— Σήκω, Γιαννάκη μου, 'λίγο καὶ σύ,
Νὰ ἰδῇς τὴ λιτανεία ποῦ περνάει!

— Ἄχ, μάνα, δὲν 'μπορῶ τὰ μάτια μου
δὲ βλέπουν, δὲν ἀκοῦν τ' αὐτιά μου!
Θυμᾶμαι τὴ Μαριώ, ποῦ πέθανε...
Σὰν τὴ θυμᾶμαι, μοῦ πονεῖ ἡ καρδιά μου.

— Σήκω νὰ πάμε εἰς τὴν ἐκκλησιά.
Πάρε κερί μαζὴ σου καὶ λιθάνι·
Νὰ ἰδῇς τὴν πονεμένην σου καρδιά
Ἡ Παναγία πῶς θὰ σοῦ τὴ 'γιάνη.

Λάμπουν 'ς τὸν ἥλιο τὰ 'ξαπτέρυγα,
Ψαῖλνουν παπάδες, δεσποτάδες,
Σκύπτουν μ' εὐλάβεια οἱ χριστιανοί,
Καίει θυμίαμα, καΐνε λαμπάδες.

Πάει κοντὰ κ' ἡ μάνα, καὶ τραβᾷ
τὸ γυιό της ἀπ' τὸ χέρι ἡ καύμενη·
Καὶ ψαῖλνουν, ψαῖλνουν καὶ οἱ δύο μαζή:
Χαῖρε Μαρία κεχαριτωμένη.

Ἡ Βαγγελίστρα σήμερα φορεῖ
Τὰ γιορτινὰ της, — ἔχει τὴ γιορτὴ της.
Καὶ πόση ἔχει σήμερα δουλειά!
Πόσοι προσμένουν ἀπ' τὴ δύναμί της!

Πολλὰ οἱ ἄρρωστοι ταξίματα
Πούλθαν νὰ τοὺς ἰδῇ, τῆς ἔχουν φέρει:
Τὰ πονεμένα μέλη τους ἀπὸ κερί·
Κέρινο πόδι αὐτός, ἐκεῖνος χέρι.

Κ' ὅποιος τῆς φέρῃ χέρι κέρινο,
Τὸ χέρι του γιатρεύει ἡ Παναγία·
Κι' ὅποιος τῆς φέρῃ πόδι ἀπὸ κερί,
Βρίσκει εὐθὺς 'ς τὸ πόδι του ὑγεία.

Ὅποιος 'ς τὴν Παναγιά ἔλθε κουτσός,
Χορεύει σήμερα 'σὰν παλληκάρι·
Ὅποιος 'ς τὴν Παναγιά πῆγε κουλός
Τώρα βαρεῖ βιολὶ μὲ τὸ δοξάρι.

Παίρνει κ' ἡ δόλια μάνα ἓνα κερί,
Καὶ μιὰ καρδιά ἀγάλι· ἀγάλια φτιάνει.
Νά! πῆγαγνέ την εἰς τὴν Παναγιά,
Τὸν πόνο σου, Γιαννάκη μου, νὰ 'γιάνη.

Τὴν κέρινη καρδιά του πῆρε ὁ γυιός,
Καὶ 'ς τὴν εἰκόνα ἐμπρὸς ἀναστενάζει·
Στάζει τὸ δάκρυ ἀπὸ τὰ 'μάτια του,
Κ' ἡ προσευχὴ ἀπ' τὴ καρδιά του στάζει.

— Ἄχ, μάνα, λέει, τοῦ Χριστοῦ γλυκειά,
Ποῦχεις 'ψηλὰ 'ς τὸν οὐρανὸ τὸ θρόνο,

Σύ, ποῦ πονεῖς ἐκείνους ποῦ πονοῦν...
Σὲ σένα λέω τὸν κρυφὸ μου πόνο.

Καθόμουν μὲ τὴ μάνα μου μαζὶ
Πέρα μακριά... ἔς τὴ χώρα τὴ μεγάλη,
Ποῦ ἔχει ἐκκλησίας ὑψηλαῖς,
Καὶ παρεκκλησία ὅσα δὲν ἔχει ἄλλη.

Κοντά μας ἐκαθόταν ἡ Μαριώ,
Ἄχ, ἡ Μαριώ μου! τώρα πεθαμένη!
Νά! σοῦ φερα μὴ κέρνῃ καρδιά...
Γιάνε μου τὴν καρδιά τὴν πονεμένη.

Ἄχ, ναί, καλή, γλυκεῖά μου Παναγιά,
Γιάνε μου τὴν καρδιά τὴν πονεμένη,
Καὶ νὰ σοῦ φαίλων θράδυ καὶ πρωΐ:
— Χαῖρε Μαρία κεχαριτωμένη!

Ἡ μάνα καὶ τὸ ἄρρωστο παιδί
Κοιμούνται ἔς τὸ κελὶ ἀγκάλη ἀγκάλη.
Ἐκεῖ τὴ θύρα ἀνοίγει ἡ Παναγιά,
Καὶ ἔμπαίνει ἔς τὸ κελὶ ἀγάλη ἀγάλη.

Ἔσκυψ' ἀπάνω ἔς τὸ παιδί σιγά,
Τὸ κύτταξε, τὸ κύτταξε... ἐστάθη.
Τοῦ ἔβαλε τὸ χέρι ἔς τὴν καρδιά,
Ἐχαμογέλασε γλυκά, κ' ἐχάθη.

Τὰ εἶδε ἡ μάνα ὅλα ὄνειρο,
Κ' εἶδε καὶ κατ' ἄλλο. Ἄχ! τρομάζει...
Ξυπνάει, πετῆται ἀπὸ τὸν ὕπνο της,
Κι' ἀκούει ἓνα σκύλο νὰ οὐρλιάζει.

Κοντά της ξαπλωμένο βλέπει ἐκεῖ
Τὸ Γιάννη, τὸ παιδί της... πεθαμένο.
Κ' ἐγαίδευε ὁ ἥλιος τὴς αὐγῆς
Τὸ μ' αὐλὸ τοῦ τοῦ κιτρινωμένο.

Τὰ χέρια της ἡ δόλια σταύρωσε.
Τί ἔχει... ἡ μάνα δὲν καταλαβαίνει,
Καὶ μόνο φαίλνει μέσα της βουβά:
— Χαῖρε Μαρία κεχαριτωμένη.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἰ. Π. Βερέ. — Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

IB'

Ἡ μῆνυσις.

Ἀφικόμενος εἰς τὸ πενιχρὸν οἰκοδόμημα ὁ περ ἐκαλεῖτο Δημαρχεῖον τῆς Βωβραι, ὁ Κ. Λοβεδύ εἰσῆλθεν εἰς τὸν προθάλαμον ὅπου πολλοὶ, κληθέντες νὰ μαρτυρήσωσιν, ἀνέμενον τὴν σειρὰν αὐτῶν ὅπως παρὰστῶσιν ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ. Ἐδῶκε τὸ ἐπισκεπτῆριόν του εἰς ἓνα κλητῆρα, ὅστις ἐπιστρέψας μετὰ μικρὸν ἔνευσεν εἰς τὸν τραπέζιτον νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ.

Ἐν τῇ αἰθούσῃ ἦσαν ὁ ἀνακριτὴς μόνον, ὁ δῆμαρχος καὶ εἰς γραμματεῖς. Πρὸ τοῦ γρα-

φείου δὲ ἵστατο ὀρθία γυνή τις ἀνακρινομένη ἣν ὁ Λοβεδύ δὲν παρετήρησε κατ' ἀρχάς.

Οἱ δημόσιοι λειτουργοὶ ἠγέρθησαν εὐγενῶς, καὶ ὁ δῆμαρχος ἔτεινεν εἰς αὐτὸν τὴν χεῖρα, ἐνῶ ὁ ἀνακριτὴς τῷ ἔδειξε κάθισμα, λέγων·

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε, νὰ τελειώσω μ' αὐτὸν τὸν μάρτυρα. Μίαν στιγμὴν.

Ὁ τραπέζιτης προσέκλινε κ' ἐκάθισε μειδιῶν.

Τότε δὲ μόνον ἀνεγνώρισε τὴν γυναῖκα ἣτις ἀνεκρίνετο, καὶ τὸ μειδιάματό του διελύθη ἀμέσως.

Ἡ γυνὴ ἐκείνη ἦτο ἡ Φακινέτα. Τὸν ἀνεγνώρισε δὲ καὶ αὐτή, καὶ προσκλίνας εἰρωνικῶς διερράγη εἰς γέλωτα. Δὲν τοῦ ὠμίλησεν ὅμως, κ' ἐστράφη ἀμέσως πρὸς τὸν ἀνακριτὴν.

Εὐτυχῶς οὐδεὶς παρετήρησε τὸν Λοβεδύ, ὅστις ἐκφανῶς κατεθρομβήθη· ἀνέκτισεν ὅμως ταχέως, διὰ τῆς γνωστῆς ἰσχυρᾶς του θελήσεως, φαινομένην τινὰ γαλήνην, καὶ ἤκουσε τὰς εἰς τὴν παράφροναν ἀποτετινομένας ἐρωτήσεις.

— Θηρεσία Φακίνου, εἶπε μελιχρῶς ὁ δικαστής, καλῶν τὴν Φακινέταν διὰ τοῦ ἀληθοῦς της ὀνόματος, εἰσαι, καθὼς ὅλοι βεβαιοῦν, κόρη ἔντιμος καὶ εὐσεβής, μολοντί ἔκαμες ἤδη ἐν παράπτωμά, διὰ τὸ ὅποιον σκληρὰ ἐτιμωρήθηκες... Μὴ λησμονῆς λοιπόν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ψευθῇς πρὸς τὴν δικαιοσύνην, ἀλλὰ νὰ εἰπῇς εὐλικρινῶς ὅ,τι γνωρίζεις.

— Ἐγὼ πηγαίνω πάντοτε εἰς τὴν λειτουργίαν τὴν κυριακὴν, ἀπήντησεν ἡ τρελλή, ὀρθομένη ὑπερφάνως ὅταν ἐμβαίνω μὲ γελοῦν ἢ ἄλλαις διὰ τὰ φορέματά μου, ἀλλ' ἐγὼ εἰμ' ἐνδυμένη ὅπως ὅλος ὁ κόσμος.

Κ' ἐθεώρησεν ἑαυτὴν αὐταρέσκως· ἀκριβῶς δὲ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶχε κατασπείρει ἐπὶ τῆς ἐσθῆτός της πᾶσαν δυνατὴν πρασίνην, κιτρίνην καὶ πορφυρὰν ταινίαν.

— Λοιπόν, ἐξηκολούθησεν ὁ δικαστής, ἡ-ζεύρεις τίποτε διὰ τὰς πυρκαϊάς;

Ἡ Φακινέτα ἐφάνη ἐκπλαγεῖσα· προσήλωσε τὸ βλέμμα ἐπὶ τὸν δικαστὴν καὶ διερράγη πάλιν εἰς γέλωτα.

— Τί νόστιμος ποῦ εἶν' αὐτὸς ὁ μαυροντυμένος κύριος! εἶπεν εἰρωνικῶς οἰκτείρουσα. Ποῦ νὰ εἰζεύρω ἐγὼ;

— Περιτρέχεις, λέγουν, ὅλον τὸν τόπον, καὶ δυνατόν εἶνε νὰ ἔμαθες τίποτε περιστατικά, περὶ τῶν ὁποίων ἐπιθυμῇ νὰ πληροφορηθῇ ἡ δικαιοσύνη. Καὶ σὺ βέβαια, καθὼς πᾶς τίμιος ἄνθρωπος, θὰ αἰσθάνεσαι ἀγανάκτησιν πρὸς τοὺς ἐνόχους τῶν συγγερῶν αὐτῶν κακουργημάτων. Ἐλα, ἔσο εὐλικρινής.. μὴ τυχὸν τὸν γνωρίζεις;

Ἡ παράφρων ἀπήντησε διὰ πονηροῦ ἥθους, καμμούσα τοὺς ὀφθαλμούς: